

Informator dla placówek edukacyjnych realizujących projekt „Dzień Tumbo”

„Dzień Tumbo”

Wspieramy dzieci i młodzież w żałobie

21.11.2019

**Pomóż dzieciom i młodzieży zrozumieć proces żałoby.
Pomóż rozmawiać o trudnych uczuciach.
Przygotuj do rozstań, których nie unikną w swoim życiu.**

Dlaczego warto edukować uczniów w zakresie śmierci i żałoby?

W Polsce co pół godziny dziecko traci bliską osobę. To oznacza, że codziennie w społeczność szkolną wkracza osierocony uczeń. Szkoła jest ważnym miejscem dla każdego dziecka, a tym bardziej dziecka w żałobie, dlatego powinno się w niej podejmować temat cierpienia, choroby i śmierci. Im bardziej społeczność zostanie „oswojona” z tematyką śmierci, tym łatwiej będzie dziecku, w wypadku straty kogoś bliskiego, odnaleźć się w nowej rzeczywistości oraz uzyskać wsparcie. Mówienie o śmierci i umieraniu jako o normalnym i naturalnym problemie może pomóc młodym ludziom zdobyć umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami.

Celem organizacji „Dnia Tumbo” jest zachęcenie uczniów do rozmowy o śmierci i żałobie oraz poszerzenie wiedzy na temat potrzeb osób po stracie.

Co to jest „Dzień Tumbo”?

- „Dzień Tumbo” to część programu „Tumbo Pomaga” Fundacji Hospicyjnej, którego celem jest wsparcie psychologiczne osieroconych dzieci i nastolatków (www.tumbopomaga.pl). Podstawowym założeniem proponowanego przedsięwzięcia jest pomoc nauczycielom przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych w przygotowaniu dzieci i młodzieży do radzenia sobie z uczuciami związanymi ze śmiercią bliskiej osoby. Realizacja „Dnia Tumbo” daje możliwość poruszenia trudnego tematu śmierci w przystępny sposób.
- Dzień jest połączeniem idei edukacji i pomocy finansowej.
- W przedszkolach oraz klasach 1-3 szkół podstawowych na „Dzień Tumbo” składają się zajęcia dydaktyczne przeprowadzone przez wychowawcę, a realizowane na podstawie opowiadania pt. *Trzecie życzenie Tumbo* (lub innego scenariusza). Ich punktem kulminacyjnym jest przygotowanie urodzin słonikowi Tumbo i przeprowadzenie kwesty na rzecz lokalnego hospicjum, biorącego udział w kampanii edukacyjnej Fundacji Hospicyjnej „Ważni niewidzialni. Zauważ, zrozum, wesprzyj”. Celem kampanii jest edukacja na temat potrzeb opiekunów rodzinnych i dzieci w żałobie (www.fundacjahospicyjna.pl).
- W klasach 4-8 szkół podstawowych oraz w szkołach ponadpodstawowych wychowawca lub nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę programu „Tumbo Pomaga”, wspierającego dzieci osierocone. Może w tym celu wykorzystać scenariusze zajęć przekazane przez Fundację Hospicyjną. Uczniowie przygotowują wydarzenie związane tematycznie z żałobą i osieroceniem oraz organizują kwestę charytatywną na rzecz dzieci po stracie.

- „Dzień Tumbo” czyli „Dzień Solidarności z Dziećmi i Młodzieżą w Żałobie” organizowany jest **21 listopada** – w Światowym Dniu Życzliwości i Pozdrowień, symbolicznie podkreślającym wagę solidarności z potrzebami dzieci po stracie osoby bliskiej. Wszystkie szkoły, które wezmą w nim udział, otrzymają dyplom zaświadczający o zaangażowaniu w program „Tumbo Pomaga” Fundacji Hospicyjnej.

W jaki sposób przeprowadzić „Dzień Tumbo” w przedszkolach i klasach 1-3 szkoły podstawowej?

- Zachęcamy oddziały przedszkolne i klasy 1-3 w danej szkole lub wybrany jeden rocznik danej placówki do zorganizowania i przeprowadzenia „Dnia Tumbo”.
- Podczas tego dnia wychowawcy w swoich klasach realizują zajęcia dotyczące tematu śmierci i żałoby na podstawie bajki *Trzecie życzenie Tumbo* i szkicu zajęć dydaktycznych lub opracowania „Spotkanie z Bajką: *Jaś i Małgosia*” przygotowanych przez Fundację Hospicyjną lub poprowadzić zajęcia według własnego pomysłu.
- Po zakończeniu zajęć wszystkie dzieci wspólnie uczestniczą w urodzinach słonika Tumbo, najpierw organizując kiermasz, a potem kwestując na rzecz potrzeb dzieci osieroconych będących pod opieką miejscowego hospicjum. Motywem przewodnim kiermaszu jest słonik Tumbo oraz kolor pomarańczowy (np. „pomarańczowy” kiermasz: soków, kanapek, ciast i ciasteczek, pomarańczowa loteria fantowa itp.). Dzień 21 listopada może być rozpoczęciem lub zakończeniem tygodniowej kwesty charytatywnej.
- Placówka zgłaszająca się do programu uzyskuje dostęp do zestawu opracowanych materiałów pomocniczych, przydatnych w przeprowadzeniu zajęć.

Materiały pomocnicze (do wydrukowania)

- autorska bajka *Trzecie życzenie Tumbo*
- szkic zajęć dydaktycznych, ułatwiający nauczycielowi rozmowę o śmierci i żałobie

Omawiając poszczególne części opowiadania *Trzecie życzenie Tumbo*, dzieci poruszają zagadnienia dotyczące więzi rodzinnych, uczuć pojawiających się po śmierci przyjaciela – gęsi Tiny i sposobów zachowania o niej pamięci. W opowiadaniu dzieciom pomagają dorośli i słonik Tumbo, a śmierć gęsi jest powodem podjęcia rozmowy o trudnych uczuciach. Dzieci mogą zidentyfikować się z bohaterami bajki, ale trudne tematy podane są w bezpieczny dla nich sposób.

- autorski szkic scenariusza zajęć warsztatowych „Spotkanie z Bajką: *Jaś i Małgosia*”

Dzieci, omawiając bajkę *Jaś i Małgosia*, poruszają zagadnienia uczuć pojawiających się u osieroconych bohaterów oraz sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Trudne tematy podane są w bezpieczny sposób.

- poradnik dla nauczycieli, dotyczący rozmów z dziećmi o śmierci i umieraniu
- propozycja listu do rodziców informującego o „Dniu Tumbo”
- plakat „Dnia Tumbo”
- szablon maski słonia i szablony słonika Tumbo, szablony różnych postaci.

Wszystkie materiały pomocnicze zostaną przesłane do szkoły po zgłoszeniu udziału w projekcie. Plakat oraz szablony będą dostępne na stronie www.tumbopomaga.pl, w zakładce „Dla Nauczycieli”.

W jaki sposób przeprowadzić „Dzień Tumbo” w klasach 4-8 szkoły podstawowej oraz w szkołach ponadpodstawowych?

- Zachęcamy wszystkie klasy w szkole lub wybrany rocznik danej szkoły do zorganizowania i przeprowadzenia „Dnia Tumbo”.

- W tygodniu poprzedzającym „Dzień Tumbo” wychowawca lub nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę programu „Tumbo Pomaga”. Uczniowie rozmawiają na temat przebiegu żałoby oraz potrzeb osób osieroconych, zwłaszcza dzieci i młodzieży. Do realizacji zajęć można wykorzystać jeden z trzech scenariuszy przekazanych przez Fundację Hospicyjną.
- Uczniowie przygotowują wydarzenie charytatywne na rzecz dzieci osieroconych, którego motywem przewodnim jest słonik Tumbo oraz kolor pomarańczowy (np. „pomarańczowy” kiermasz: soków, kanapek, ciast i ciasteczek podczas zebrań z rodzicami; pomarańczowa loteria fantowa; konkurs na kartkę do osieroconego dziecka „Pomagam z Tumbo”, z rozstrzygnięciem podczas kiermaszu; wystawa „pomarańczowych” fotografii, rysunków, komiksów itp.). Bardzo liczymy na inwencję szkolnej społeczności.
- Przygotowana akcja charytatywna może być zrealizowana **21 listopada** i otworzy tygodniową kwestę na rzecz potrzeb dzieci osieroconych będących pod opieką miejscowego hospicjum.
- Szkoła zgłaszająca się do programu uzyskuje dostęp do zestawu opracowanych materiałów pomocniczych, przydatnych w przeprowadzeniu zajęć.

Materiały pomocnicze (do wydrukowania)

- folder informacyjny o programie „Tumbo Pomaga”
- trzy scenariusze zajęć dydaktycznych, ułatwiające nauczycielowi rozmowę o śmierci i żałobie (nowość)
- poradnik dla nauczycieli, dotyczący rozmów z uczniami o śmierci i umieraniu
- propozycja listu do rodziców, informującego o „Dniu Tumbo”
- plakat „Dnia Tumbo”, szablony słownika Tumbo i szablon maski słonia.

Wszystkie materiały pomocnicze zostaną przesłane do szkoły po zgłoszeniu udziału w projekcie. Plakat oraz szablony będą dostępne na stronie www.tumbopomaga.pl, w zakładce „Dla Nauczycieli”.

Jak przygotować się do przeprowadzenia „Dnia Tumbo”?

- Zastanów się, czy to dobry moment w życiu Twojej klasy, by poruszać tematykę śmierci i żałoby.
- Przeczytaj poradnik zawarty na stronie www.tumbopomaga.pl o tym, w jaki sposób rozmawiać z dziećmi o śmierci i żałobie.
- Spotkaj się z innymi nauczycielami w Twojej szkole, by omówić wspólnie przebieg „Dnia Tumbo” zarówno od strony dydaktycznej, jak i wspólnej organizacji akcji charytatywnej.
- Tydzień wcześniej przed wydarzeniem wyślij e-mailem list do rodziców informujący o „Dniu Tumbo” (propozycja listu znajduje się na stronie www.tumbopomaga.pl). W liście poproś o zgłoszenie sytuacji świeżej żałoby u dzieci. Dzięki temu będziesz bardziej uważny podczas prowadzenia zajęć. W liście zawrzyj także informacje o **Tumbolinii (tel. 800 111 123)**, na którą mogą zadzwonić rodzice mający pytania dotyczące żałoby dzieci. Poinformuj również o akcji charytatywnej.
- Możesz napisać do Fundacji Hospicyjnej, by uzyskać odpowiedzi na ewentualne pytania dotyczące przeprowadzenia tego wydarzenia (info@tumbopomaga.pl).
- Kilka dni wcześniej w widocznych miejscach wydrukuj i wywieś przygotowany przez Fundację Hospicyjną plakat, promujący „Dzień Tumbo” w Twojej szkole.
- Wydrukuj szablony słownika dla dzieci, materiały papiernicze do realizacji lekcji i inne niezbędne rzeczy. Więcej informacji znajdziesz w szkicu zajęć dydaktycznych.
- W klasach starszych, w których uczniowie są głównymi organizatorami „Dnia Tumbo”, nauczyciel może pomóc urealnić plany uczniów, być inspiratorem i koordynatorem przedsięwzięcia.

Na co przeznaczone zostaną pieniądze z kwesty charytatywnej?

Wszystkie pieniądze pochodzące z kwest w przedszkolach i szkołach przeznaczone będą na pomoc materialną i/lub psychologiczną dzieciom i młodzieży w żałobie, których bliscy byli pod opieką lokalnego hospicjum. Sprawy związane z organizacją formalno-prawną kwesty charytatywnej w danej placówce edukacyjnej uzgadniane są z przedstawicielami lokalnego hospicjum.

W jaki sposób zgłosić szkołę do udziału w „Dniu Tumbo”?

- Szkołę/przedszkole do udziału w Dniu Tumbo zgłasza dyrektor lub nauczyciel – przedstawiciel placówki, najlepiej **do 12 listopada**, po nawiązaniu współpracy z lokalnym hospicjum.
- Wystarczy wypełnić formularz na stronie tumbopomaga.pl, umieszczony w zakładce „Dla nauczycieli”, i wysłać go na adres: **info@tumbopomaga.pl**.
- Potwierdzeniem zgłoszenia udziału jest mailowa informacja zwrotna z materiałami pomocniczymi. Zachęcamy, by zorganizować Dzień Tumbo w listopadzie, najlepiej między **21 a 28 listopada**.
- Podsumowanie Dnia Tumbo przez placówki oświatowe oraz przekazanie karty ewaluacyjnej do Fundacji Hospicyjnej na adres e-mail: info@tumbopomaga.pl powinno nastąpić **do 5 grudnia**.
- W razie pytań można napisać lub zadzwonić do pani Anny Włodkowskiej (od listopada do pani Anity Mrug-Bazylczuk), **info@tumbopomaga.pl, tel. 573 001 212 (godz. 9.00–15.00)**.

Czym zajmuje się Fundacja Hospicyjna?

Działająca w Gdańsku Fundacja Hospicyjna od 15 lat pomaga chorym u kresu życia i ich bliskim. Szczególną uwagę zwraca na dzieci, których najbliżsi odchodzą po ciężkiej chorobie w hospicjum. Od 2006 roku prowadzi dla nich Fundusz Dzieci Osieroconych Tumbo Pomaga. Ponadto Fundacja prowadzi Hospicjum dla Dzieci i Dorosłych im. ks. E. Dutkiewicza SAC, skupia się na działalności edukacyjnej, szkoleniowej i wydawniczej oraz rozwija wolontariat. Fundacja organizuje także kampanie społeczne „Hospicjum to też Życie”, których celem jest podnoszenie świadomości społecznej na temat różnych aspektów opieki nad osobami u kresu życia (**fundacjahospicyjna.pl**). Każdego roku w kampanii bierze udział wiele hospicjów z całej Polski.

Coroczne akcje, wydarzenia i pomoc Funduszu Dzieci Osieroconych Tumbo Pomaga (regionalne lub ogólnopolskie)

- Dzień Tumbo – Dzień Solidarności z Dziećmi i Młodzieżą w Żałobie, 100 placówek oświatowych
- „Bajki Plasterki” – opowiadania dla dzieci po śmierci bliskiej osoby, 100 bibliotek szkolnych
- Spotkania z Bajką – warsztaty o wsparciu w żałobie dla najmłodszych, 350 uczestników
- Metody pracy z uczniem w żałobie – warsztaty dla nauczycieli, ponad 500 uczestników (od 2014 roku)
- Uśmiech Dziecka na Dzień Dziecka – prezenty, 500 dzieci chorych i dzieci osieroconych
- Kolorowy Piórnik – wyprawki szkolne, ponad 300 dzieci
- Ferie i wakacje z Fundacją, świetlica – wyjazdy edukacyjno-wypoczynkowe, spotkania, ponad 20 dzieci osieroconych

- Konsultacje psychologiczne – pomoc dla nauczycieli, rodziców i dzieci, ponad 200 godzin
- TUMBOteam – sportowa forma wsparcia osieroconych, ponad 50 osób
- Wsparcie edukacyjne – opłacane zajęcia dodatkowe, ponad 100 dzieci osieroconych
- Mikołaje, łączcie się – prezenty, 180 dzieci chorych, ich rodzeństwa i dzieci osieroconych

Opracowanie informatora:

Agnieszka Paczkowska, psycholog Hospicjum im. ks. E. Dutkiewicza SAC w Gdańsku, koordynatorka merytoryczna programu „Tumbo Pomaga” Fundacji Hospicyjnej